

W książce „**Dbamy o naszą planetę. CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**” przybliżamy młodym czytelnikom niezwykle ważne tematy dotyczące kwestii naszej planety Ziemi. Każdy z nich może stać się początkiem rozmowy z dzieckiem o ekologii. Skupiamy się przede wszystkim na wyjaśnieniu, czym są Cele Zrównoważonego Rozwoju i omówieniu w odpowiedni sposób dla danej grupy wiekowej (7+) poszczególnych celów, a także wskazaniu, co można robić, by przyczynić się do osiągnięcia tych celów każdego dnia.

W pierwszej części opisujemy wybrane **CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**. Odpowiadamy na trudne pytania: Dlaczego taka ogromna liczba dzieci na świecie nie chodzi do szkoły? Kto cierpi z powodu wycinki lasów? Jak zmienia się klimat na Ziemi? Po co nam oceany? Zachęcamy też, aby każdego dnia robić coś, co sprawi, że życie na Ziemi będzie lepsze.

W drugiej części pokazujemy **ZADANIA DO WYKONANIA**, które udowadniają, że małe kroki mają wielką moc! Posadzenie drzewa czy zbieranie deszczówki – planeta dzięki nam odetchnie.







W trzeciej części prezentujemy wyjątkowe **PRZEPISY KULINARNE**, pamiętając o ekologicznych zasadach: niemarnowaniu żywności, korzystaniu z produktów lokalnych i sezonowości.


**Książka „Dbamy o naszą planetę...” zachęca do wspólnego czytania, działania i gotowania. I to wszystko z myślą o naszej planecie!**


## Czym są Cele Zrównoważonego Rozwoju?


Cele Zrównoważonego Rozwoju to plan działań na najbliższe lata, przyjęty przez 193 państwa świata, współpracujące ze sobą w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Cele wskazują, co powinny robić rządy oraz zwykli obywatele, aby stan naszej planety się poprawił i aby przyszłe pokolenia też miały odpowiednie warunki do życia na Ziemi. Cele dobitnie wskazują, że należy zachować równowagę w korzystaniu z zasobów naszej planety i ich dostępności.


**W naszym projekcie skupiliśmy się na wybranych, 12 celach:**


-  **Koniec z ubóstwem** ➔ Wyjaśniamy, że ten cel zwraca uwagę na problem ubóstwa na świecie. Mówi o tym, że ubóstwo i bieda powinny być wyeliminowane, a wszyscy ludzie powinni móc pracować, mieć godne wynagrodzenie i móc zapewnić dobre życie swoim rodzinom.
-  **Zero głodu** ➔ Wyjaśniamy, że ten cel wskazuje na problem głodu na Ziemi. Nikt nie powinien cierpieć z powodu braku pożywienia, a gospodarowanie żywnością, jaka jest produkowana na świecie, powinno uwzględniać potrzeby ludzi na całym świecie.
-  **Dobra jakość edukacji** ➔ Cel dotyczy edukacji dzieci na całym świecie, tego, by każde dziecko mogło się uczyć i wybrać zawód, jaki sobie wymarzy, a tym samym – dobrą przyszłość i stabilne życie.
-  **Równość płci** ➔ Cel wskazuje na problem nierówności płci. Zakłada, że wszyscy ludzie na świecie będą równi. Dziewczynki i chłopcy będą mieć takie same prawa.
-  **Czysta woda i warunki sanitarne** ➔ Cel zwraca uwagę na kwestię wody i jej dostępności. Zakłada, że nie będzie problemów z dostępem do wody pitnej oraz sanitariatów (ubikacja, łazienka).
-  **Czysta i dostępna energia** ➔ Cel wskazuje, że konieczne jest przestawienie na energię ze źródeł odnawialnych – słońca, wiatru, wody. Zakłada, że ta energia będzie wystarczająca do zasilania potrzebnych ludziom urządzeń.


 **Zrównoważone miasta i społeczności** ➔ Cel zakłada, że rozwój miast nie będzie oznaczał niszczenia terenów zielonych. Miejskie powietrze nie będzie zanieczyszczone spalinami.

 **Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja** ➔ Cel zakłada, że ludzie będą kupować produkty wytworzone z poszanowaniem praw pracowników i środowiska, że konsumpcja dóbr będzie odpowiedzialna, a więc taka, aby nie szkodziła środowisku naturalnemu.

 **Działania na rzecz klimatu** ➔ Cel zakłada, że wzrost temperatury na świecie zostanie zatrzymany. Ludzie będą korzystać z energii ze źródeł odnawialnych.

 **Życie na lądzie** ➔ Cel wskazuje, że należy szanować tereny zielone, że to drzewa ze względu na swoje właściwości ratują planetę przez globalną katastrofą. Cel zakłada, że nie będzie masowych wycinek lasów, chronione będą pojedyncze drzewa, zwłaszcza w miastach.

 **Życie pod wodą** ➔ Cel zakłada, że oceanom ani zwierzętom w nich żyjącym nic nie będzie zagrażało.

 **Pokój i sprawiedliwość** ➔ Cel zakłada, że na świecie będzie panował pokój, zakończone zostaną wojny. Wszyscy ludzie będą traktowani sprawiedliwie, a przemoc będzie eliminowana w jej początkowej postaci.

**Przedstawienie wybranych celów i ich omówienie w książce „Dbamy o naszą planetę...” pozwala nie tylko na przybliżenie tego ważnego tematu, ale też uwrażliwienie młodych czytelników oraz kształtowanie dobrych wzorców i postaw.**

**To ważne, gdzie wyrzucamy śmieci i czy dbamy o każdą kroplę wody.**

**To ma znaczenie, co i gdzie kupujemy.**

**To istotne, czy szanujemy jedzenie i jak się przemieszczamy.**

# Scenariusz lekcji

**Temat:** Dbamy o naszą planetę

**Klasa:** 1–4

**Przedmiot:** Lekcja biblioteczna

**Cel ogólny lekcji:** Zapoznanie uczniów z wybranymi celami zrównoważonego rozwoju i poszerzenie wiedzy z zakresu ekologii

## Cele → Uczeń:

- Rozumie, czym są cele zrównoważonego rozwoju.
- Podaje przykłady codziennych czynności, w których może stosować założenia treści książki Dbamy o naszą planetę. Cele zrównoważonego rozwoju.
- Zna ciekawe przepisy kulinarne wykorzystujące produkty sezonowe.
- Ćwiczy głośne czytanie.
- Wyraża swoje zdanie i porównuje je ze zdaniem innych.

**Metody:** aktywizujące, burza mózgów, dyskusja, karta pracy

## Przydatne informacje:

1. Scenariusz zawiera propozycje włączania mediów w tok lekcji. Jeśli nauczyciel nie ma możliwości pracy z komputerem czy projektorem, może przeprowadzić lekcję. Należy wtedy pominąć działania oznaczone w scenariuszu **pogrubioną czcionką**.
2. Scenariusz przeznaczony jest dla klas 1–4. Należy pamiętać, aby zależnie od wybranego etapu edukacyjnego, na którym nauczyciel zdecyduje się przeprowadzić lekcję, dostosować język do grona uczniów.
3. Przewiduje się, że na jednostce lekcyjnej trwającej 45 min. nauczyciel omówi 3 cele. Część główną scenariusza można więc swobodnie modyfikować i dostosować do warunków pracy z uczniami.
4. Scenariusz może być wykorzystany podczas lekcji zdalnych.
5. Scenariusz przeznaczony jest do przeprowadzenia lekcji z uczniami w wieku: 7+, którzy potrafią czytać i pisać.

Etap lekcji	Opis działania:	Czas trwania:
Wprowadzenie	Nauczyciel wita uczniów. <b>Wyświetla na rzutniku mapę świata.</b> Pyta uczniów, jakie ich zdaniem problemy dotyczące ludzi na całym świecie należy rozwiązać. Można zapytać też: „Co złego dzieje się na świecie?”. Nauczyciel wypisuje na tablicy propozycje i w razie konieczności naprowadza uczniów na inne poprawne odpowiedzi (wojny, głód, bieda, klęski żywiołowe, zanieczyszczone powietrze, wycinanie lasów).	5-10 min.
Realizacja tematu – wprowadzenie	<p><b>Nauczyciel wyświetla na rzutniku zdjęcia ze strony:</b>  <a href="https://slunakov.cz/en/open-air-gallery/#chram">https://slunakov.cz/en/open-air-gallery/#chram</a></p> <p><b>Zwraca uwagę na piękne i wyraziste kolory natury. Prosi uczniów, aby powiedzieli, jakie emocje odczuwają, patrząc na fotografie. Spodziewa się odpowiedzi: spokój, radość, zaciekawienie oraz innych przyjemnych odczuć.</b></p> <p>Wersja bez użycia multimediiów: nauczyciel prosi uczniów, aby zamknęli oczy i wyobrazili sobie np. las/łąkę/plażę/góry. Opisuje uczniom wybraną scenerię, starając się oddziaływać na różne zmysły tak, aby przekazywany obraz był przyjemny i spokojny*.</p> <p>Nauczyciel dziękuje za odpowiedzi i mówi, że niestety przyszłe pokolenia będą mogły coraz rzadziej mieć okazję cieszyć się takimi momentami, jeśli nie zatrzymamy rzeczy/zjawisk wypisanych wcześniej na tablicy.</p> <p>Nauczyciel podaje cel lekcji:  <i>Dzisiaj dowiedcie się, co możecie robić codziennie, aby życie na naszej planecie było lepsze.</i></p>	5-7 min.
Realizacja tematu – część pierwsza	<p>Nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy. Prosi, by każdy w wyznaczonym miejscu na górze napisał swoje imię, nazwisko i wiek.</p> <p>W ramce po prawej stronie uczeń rysuje schematycznie swoją buzię.</p> <p>Nauczyciel pyta uczniów, ile trzeba mieć lat, by móc pomagać ratować Ziemię. Po różnych odpowiedziach (lub podaniu prawidłowej) nauczyciel informuje uczniów, że każdy z nich może wpływać na losy naszej planety.</p> <p>Nauczyciel prosi, by chętny uczeń przeczytał głośno napis z prawej strony jego rysunku (<i>Codziennie mogę zrobić coś dobrego dla naszej planety!</i>).</p> <p>Nauczyciel wyjaśnia, co to jest cel. Prosi uczniów, by podali jakieś swoje cele, np. nauczę się jeździć konno, nauczę się pływać na plecach.</p>	5 min.
Realizacja tematu – część właściwa	<p>Nauczyciel czyta informację z książki <i>Dbamy o naszą planetę. Cele zrównoważonego rozwoju: Cele Zrównoważonego Rozwoju to plan działań na najbliższe lata, przyjęty przez 193 państwa świata, współpracujące ze sobą w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Cele wskazują, co powinny robić rządy oraz zwykli obywatele, aby stan naszej planety się poprawił**.</i></p> <p>Nauczyciel informuje, że na zajęciach uczniowie poznają Cele Zrównoważonego Rozwoju oraz dowiedzą się, jak sami mogą wypełniać założenia każdego z nich.</p> <p>Nauczyciel przechodzi do pierwszego celu (kolejność inna niż w książce <i>Dbamy o naszą planetę</i>). Zwraca się do uczniów, mówiąc, że to właśnie oni w przyszłości będą dorosłymi, którzy zdecydują o jednym z problemów naszej planety. Podaje informacje z rozdziału <i>Równość płci</i> na temat dyskryminacji kobiet w Azji oraz niesprawiedliwości stereotypów na temat płci. Zwraca uwagę, jak ważna jest tolerancja, jeśli mówimy o gustach czy umiejętnościach, np. chłopcy mogą lubić gotować, a dziewczynki pomagać naprawiać samochód. Nauczyciel przypomina, że to oni – uczniowie – będą tworzyli przyszłe miejsca pracy i tylko od nich zależy, czy będą traktowali wszystkich sprawiedliwie, niezależnie od płci.</p> <p>Nauczyciel poleca wpisać pod numerem 1 na karcie pracy ucznia: <i>Równość płci</i>. Następnie zadaje uczniom pytanie z książki: <i>Co możemy robić, by na świecie panowała równość między kobietami i mężczyznami?</i> Po czym odczytuje propozycje zawarte w rozdziale <i>Równość płci</i>. Uczniowie, po wysłuchaniu nauczyciela, wykonują zadanie z karty pracy. Nauczyciel omawia z uczniami ich spostrzeżenia, jakie pojawiły się przy tym zadaniu.</p> <p>Nauczyciel przechodzi do omawiania kolejnego celu: <i>Dobra jakość edukacji</i>. Prosi, aby uczniowie zastanowili się nad pytaniem: <i>Kim chcesz być w przyszłości? Jakie umiejętności i wiedza przydadzą Ci się najbardziej?</i></p>	4 x 45 min.

Etap lekcji	Opis działania:	Czas trwania:
	<p>Chętni uczniowie mówią o swoich przemyśleniach dotyczących tematu przyszłego zawodu. Nauczyciel informuje uczniów, że mają ogromne szczęście, ponieważ nie tylko mogą chodzić do szkoły, lecz także często korzystają z wielu zajęć pozalekcyjnych, dzięki którym mogą rozwijać swoje zdolności i zainteresowania. Nauczyciel zapoznaje uczniów z fragmentami rozdziału <i>Dobra jakość edukacji</i>, zwracając uwagę na fakt, że nadal wiele ludzi na świecie nie potrafi czytać i pisać, przez co łatwo mogą paść ofiarą oszustwa. Nauczyciel podsumowuje ten cel, uświadamiając uczniom, że ich dbałość o własną edukację jest kluczową postawą w ratowaniu naszej planety. Człowiek mądry, wykształcony, który zna wiele języków, jest w stanie realnie zmieniać świat.</p> <p>Nauczyciel przechodzi do omawiania kolejnego celu: <i>Koniec z ubóstwem</i>. Nawiązuje do poprzedniego celu, tłumacząc, że nie w każdym miejscu na świecie edukacja jest darmowa. Istnieją państwa, gdzie edukacja jest płatna. Pyta uczniów: <i>Jak sądzicie, czy w takich krajach dużo dzieci uczęszcza do szkoły?</i> Spodziewa się odpowiedzi: „nie”. Wyjaśnia, że to, co dla nas jest normą, dla innych może być przywilejem, że są kraje, gdzie ludziom ledwie wystarcza na jedzenie. Tłumaczy, że kolejny problem, z jakim musi poradzić sobie współczesny świat to ubóstwo, inaczej bieda. Prosi, aby uczniowie zapisali pod numerem 3: <i>Koniec z ubóstwem</i>. Następnie wspólnie z uczniami przechodzi do przeczytania treści <i>Zadania: Zapisz lub narysuj, jakie rzeczy i ubrania otrzymałeś w ciągu ostatnich dwóch miesięcy</i>. Po omówieniu wybranych odpowiedzi uczniów, nauczyciel poleca zastanowić się, ile te rzeczy musiały kosztować. Spodziewa się różnych odpowiedzi, jednak na pewno nie kwot poniżej 7 zł. Nauczyciel przekazuje informacje z rozdziału <i>Koniec z ubóstwem</i>.</p> <p>Kolejny cel to: <i>Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja</i>. Nauczyciel przybliży treści rozdziału <i>Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja</i>, następnie prosi o przeczytanie głośno informacji na karcie pracy pod punktem 4.</p> <p>Na koniec omawiania tego celu nauczyciel zwraca uwagę na to, gdzie powinno się składować elektrośmieci i czym one są.</p> <p>Kolejny cel to: <i>Zero głodu</i>. Nauczyciel pyta uczniów, czy są czasem głodni, jak się wtedy czują. Nauczyciel dopełnia wiedzę uczniów informacjami z ww. rozdziału książki. Ten punkt również jest już zatytułowany na karcie pracy pod punktem 5. Aby urozmaicić lekcję, nauczyciel może przeczytać dwukrotnie na głos fragment rozdziału <i>Zero głodu</i>, uprzedzając wcześniej uczniów, że podczas słuchania mają za zadanie wypisać (lub narysować) na karcie pracy 2 najciekawsze/najważniejsze według nich informacje. Następnie uczniowie dzielą się swoimi zapiskami. Nauczyciel podsumowuje ten cel zaznaczając, że uczniowie mają ogromny wpływ na jego realizację. Zapowiada, że niebawem poznają kilka praktycznych przepisów, dzięki którym dowiedzą się np. jak nie marnować jedzenia.</p> <p>Nauczyciel przechodzi do kolejnych zagadnień – pyta uczniów, co oprócz jedzenia powinniśmy oszczędzać. Spodziewa się odpowiedzi: wodę, prąd. To dwa cele, które uczeń może wpisać kolejno na kartę pracy: <i>Czysta woda i warunki sanitarne</i> oraz <i>Czysta i dostępna energia</i>. Nauczyciel pyta, do czego potrzebna jest woda (dzięki niej żyjemy, dzięki niej jest życie na Ziemi, rosną rośliny), a następnie – jak można oszczędzać wodę na co dzień oraz jak można oszczędzać prąd i co bez prądu byłoby niemożliwe.</p> <p>Po omówieniu tematu związanego z oszczędzaniem wody nauczyciel przedstawia pomysły z fragmentów książki o tytułach: <i>Zakładamy ogród deszczowy</i> oraz <i>Zbieramy deszczówkę</i>. Hasła te zapisane są na karcie pracy, a zadaniem uczniów jest otoczenie pętlą napisu, który pokazuje działanie, jakie chcieliby wykonać jako pierwsze.</p> <p>Nauczyciel dopełnia wiedzę uczniów informacjami z rozdziału <i>Czysta i dostępna energia</i> i przechodzi do ćwiczenia z karty pracy. Zadaniem uczniów jest podpisanie dwóch obrazków (odłączaj ładowarki z kontaktów; gotuj tyle wody w czajniku, ile potrzebujesz); nauczyciel naprowadza uczniów, aby prawidłowo odgadli, co trzeba wpisać.</p> <p>Nauczyciel informuje, że na świecie powstają nowoczesne dzielnice, w których jest np. dużo zieleni, wykorzystuje się panele fotowoltaiczne. Wyjaśnia uczniom, co to znaczy, że jakieś miasto jest zrównoważone, co jest w nim ważne. Prosi o przeczytanie nazwy celu z karty pracy pod numerem 8. Czyta uczniom informacje zawarte w rozdziale <i>Zrównoważone miasta i społeczności</i>, a następnie pyta, czy uczniowie w miejscach, gdzie mieszkają, mają zieleni, czy jest jej dużo, czy mało. Nauczyciel wspólnie z uczniami rozwiązuje Zadanie dotyczące segregacji odpadów.</p>	

Etap lekcji	Opis działania:	Czas trwania:
	<p>Powyższy cel łączy się z kolejnym, tzn. <i>Działania na rzecz klimatu</i>. Nauczyciel dopełnia wiedzę uczniów informacjami z książki, następnie poleca uczniom wpisać nazwę celu na karcie pracy pod numerem 9, a obok napisu narysować jakiś symbol kojarzący się z pogodą (np. słońce, krople deszczu, wiatr). Kolejny cel to <i>Życie na lądzie</i>. Nauczyciel zwraca szczególną uwagę na znaczenie drzew na naszej planecie. Zachęca uczniów do dbania o trawę, drzewa, ale i całe lasy. Uczniowie wpisują nazwę celu pod numerem 10 na karcie pracy, następnie nauczyciel poleca im wykonanie zadania, czyli narysowanie ulubionego kwiatka albo drzewa. <b>Nauczyciel może wyświetlić na projektorze wybrane kwiaty czy drzewa, jeśli uczniowie nie są zdecydowani lub nie znają zbyt wielu gatunków kwiatów lub drzew.</b></p> <p>Kolejny cel to <i>Życie pod wodą</i>. Nauczyciel pyta uczniów, czy wiedzą, co to znaczy, że Ziemia nazywana jest „błękitną planetą”. W zależności od odpowiedzi dopełnia ją informacjami z rozdziału <i>Życie pod wodą</i>. Zwraca szczególną uwagę na fakt, że oceany są bardzo zanieczyszczone, a proces ten rozpoczyna się w naszych domach. Uczniowie wpisują nazwę celu pod punktem 11 karty pracy. Pod spodem znajdują obrazek do pokolorowania – mogą wykonać zadanie na lekcji lub w domu.</p> <p>Ostatni cel to: <i>Pokój i sprawiedliwość</i>. To zagadnienie pozwala nauczycielowi poruszyć trudne tematy takie jak: gnębienie, wyzywanie, dokuczanie czy cyberprzemoc. Omówienie powyższego celu opiera się na informacjach z rozdziału <i>Pokój i sprawiedliwość</i>. Nauczyciel prosi o odczytanie nazwy celu. Następnie pyta, czy uczniowie zetknęli się z którymś z problemów, np. przemocy, cyberprzemocy, czy wiedzą, co to jest.</p> <p>Na koniec uczniowie mają za zadanie zaprojektować znaczek „Stop przemocy!”; nauczyciel wyjaśnia, jak można to zrobić.</p>	
Realizacja tematu – podsumowanie	<p>Nauczyciel prosi, aby uczniowie spojrzeli na swoje karty pracy. Pyta, który temat najbardziej ich zaskoczył, który wydał się im najciekawszy. Następnie prosi, aby każdy po kolei powiedział o czymś, co zapamiętał z lekcji (uczniowie mogą korzystać z kart pracy). Dzięki temu to sami uczniowie podsumowują lekcję.</p> <p>Na zakończenie nauczyciel wyjmuje przygotowane losy z nazwami przepisów, które pochodzą z książki <i>Dbamy o naszą planetę</i>. Losy nie powinny zawierać przepisu na <i>Sałatkę z twarogiem</i> – to proste danie nauczyciel może wykonać z uczniami w szkole podczas lekcji (warto podzielić uczniów na grupy i w obrębie nich przydzielić każdemu jeden składnik do przyniesienia na lekcję kulinarną).</p> <p>Wybrany uczeń losuje jeden z przepisów, a nauczyciel podaje go klasie. Aby urozmaicić zabawę i utrzymać ciągłość omawianych tematów, warto losować kolejne przepisy w następnych dniach, dzięki czemu nauczyciel będzie miał możliwość wracania do celów zrównoważonego rozwoju. Utrwali to wiedzę uczniów.</p> <p>Należy zaznaczyć, że przepisy te przeznaczone są na dane pory roku, w myśl zasady kupowania warzyw i owoców sezonowych.</p>	5–10 min.
Zakończenie	Nauczyciel dziękuje uczniom za uwagę. Wyraża nadzieję, że wszyscy przyczynią się do zmiany świata na lepsze.	2 min.

#### Wskazówki dla nauczyciela:

\* Przykładowy opis, jaki nauczyciel może przedstawić uczniom:

*Wyobraź sobie, że jesteś na plaży. Piasek pod nogami parzy, dlatego rozkładasz koc i kładziesz się na nim. Słyszysz szum fal. Wiatr delikatnie muska twoje ciało. Co jakiś czas słyszysz w oddali mewy. Wstajesz i idziesz w stronę morza. Wchodzisz do wody po kostki – woda jest zimna, lecz przyjemna. Nadchodząca fala sprawia, że jesteś cały mokry. Wracasz na koc, ale nie jest ci zimno – słońce szybko ogrzewa twoje ciało.*

\*\* Warto przekazać powyższe słowa prostszym językiem:

*193 kraje na świecie postanowiły razem zawalczyć o dobro naszej planety, założyły więc różne cele do zrealizowania, które mają być osiągnięte w najbliższych latach. Cele pokazują, co dla ich osiągnięcia mogą zrobić nie tylko rządy poszczególnych krajów, ale zwykli obywatele.*

Imię: .....

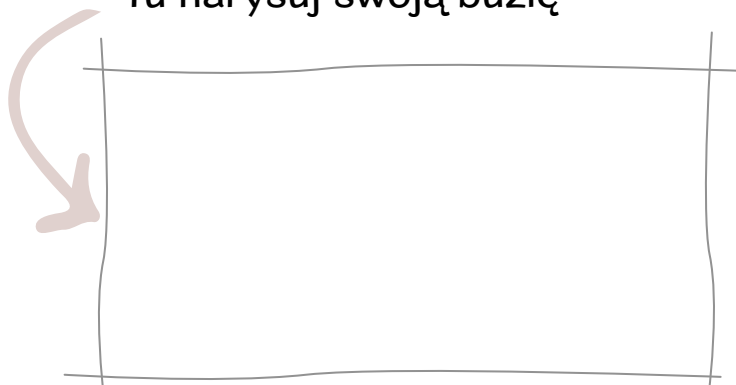
Nazwisko: .....

Wiek: ..... lat

Codziennie mogę  
zrobić coś dobrego  
dla naszej planety!



Tu narysuj swoją buzię



## Cele Zrównoważonego Rozwoju

1.

**Zadanie:** Wypisz nazwy zawodów, w których pracuje więcej kobiet niż mężczyzn.

.....

2. **Dobra jakość edukacji**

**Zadanie:** Kim chcesz być z zawodu w przyszłości?

.....

3.

**Zadanie:** Zapisz lub narysuj, jakie rzeczy i ubrania otrzymałeś w ciągu ostatnich dwóch miesięcy.

4. **Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja**

„Towary wyprodukowane w Polsce mają kod kreskowy zaczynający się od 590 – takich szukamy w sklepach. Nie ma potrzeby kupować np. jabłek czy gruszek, które przyjechały do nas z daleka, skoro mamy te owoce u nas w kraju.”

## 5. Zero głodu

**Zadanie:** Wysłuchaj uważnie tekstu czytanego przez nauczyciela i wypisz (lub narysuj) 2 najważniejsze według Ciebie informacje.

6.

**Zadanie:** Otocz pętlą zadanie, które chciałbyś wykonać jako pierwsze.

Założę ogród deszczowy!

Będę zbierać deszczówkę!

7.

**Zadanie:** Podpisz obrazki zgodnie z poleceniem nauczyciela.



.....

.....

## 8. Zrównoważone miasta i społeczności

**Zadanie:** Poniżej znajduje się 5 różnych pojemników, do których wrzucamy posegregowane śmieci. Otocz pętlą ten, do którego wrzucisz resztki żywności. Nad pojemnikiem, do którego wrzucisz zużyty karton tekturowy, narysuj +.



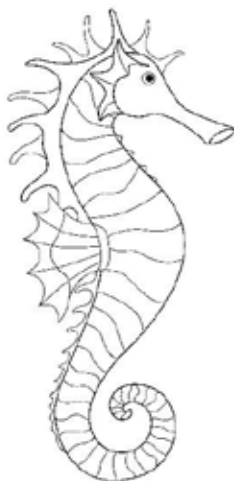
9.

10.

**Zadanie:** Narysuj ulubiony kwiatek albo drzewo. Pamiętaj, aby rośliny w Twoim domu zawsze miały odpowiednią ilość nawodnienia – możesz podłączyć je deszczówką!

11.

**Zadanie:** Pokoloruj konika morskiego swoimi ulubionymi kolorami.



12. Pokój i sprawiedliwość

**Zadanie:** Zaprojektuj znaczek o nazwie: **Stop przemocy!**





V knížce „**Pečujeme o naši planetu. CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE**“ seznamujeme mladé čtenáře s mimořádně důležitými tématy týkajícími se naší planety Země. Každé z nich lze využít jako začátek povídání s dítětem o ekologii. Zaměřujeme se především na vysvětlování, čím jsou Cíle udržitelného rozvoje, a způsobem vhodným pro danou věkovou skupinu (7+) přibližujeme jednotlivé cíle. Navíc ukazujeme, co je možné udělat, abychom každý den přispívali k jejich naplnění.

V první části knihy popisujeme vybrané **CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE**. Odpovídáme na těžké otázky: Proč tak obrovský počet dětí na světě nechodí do školy? Kdo trpí z důvodu kácení lesů? Jak se mění na Zemi klima? Proč potřebujeme oceány? Pobízíme také k tomu, aby se každý den dělalo něco, co způsobí, že život na Zemi bude lepší.

V druhé části ukazujeme **PRACOVNÍ ÚKOLY**, které dokazují, že malé krůčky mají velkou sílu! Vysázení stromu nebo zachytávání dešťové vody – díky nám si planeta odpočine.







Ve třetí části prezentujeme výjimečné **RECEPTY NA JÍDLA**, kdy samozřejmě pamatujeme na ekologická pravidla: jídlem neplýtváme, používáme místní a sezónní produkty.







**Kniha „Pečujeme o naši planetu...“ pobízí ke společnému čtení, jednání a vaření. A to vše ve prospěch naší planety!**

## Co jsou Cíle udržitelného rozvoje?

**Cíle udržitelného rozvoje tvoří plán opatření na nejbližší roky. Přijalo je 193 států z celého světa, které spolupracují v rámci Organizace spojených národů.** Cíle poukazují na to, co by měly dělat vlády a běžní obyvatelé, aby se stav naší planety zlepšil a aby i budoucí generace měly vhodné podmínky k životu na Zemi. Cíle významně ukazují, že je nutné zachovat rovnováhu ve využívání zdrojů naší planety a jejich dostupnost.

**V našem projektu jsme se zaměřili na vybraných 12 cílů:**

-  **Konec chudoby** ➔ Vysvětlujeme, že tento cíl je zaměřen na problém chudoby ve světě. Hovoří o tom, že chudoba a nouze by měly být vymýceny a všichni lidé by měli mít možnost pracovat, mít důstojnou mzdu a mít schopnost zajistit dobrý život svým rodinám.
-  **Konec hladu** ➔ Vysvětlujeme, že tento cíl poukazuje na problém hladu na Zemi. Nikdo by neměl trpět nedostatkem jídla a hospodaření s jídlem, které je ve světě vyráběno, by mělo zohledňovat potřeby lidí v celém světě.
-  **Kvalitní vzdělání** ➔ Cíl se týká vzdělávání dětí v celém světě, toho, aby každé dítě mělo možnost se učit a zvolit si profesi, o které sní, a tím si zajistit dobrou budoucnost a stabilní život.
-  **Rovnost mužů a žen** ➔ Cíl poukazuje na problém nerovnosti pohlaví. Předpokládá, že si všichni lidé na světě budou rovní. Dívky a chlapci budou mít stejná práva.
-  **Pitná voda, kanalizace** ➔ Cíl poukazuje na problematiku vody a její dostupnosti. Předpokládá, že nebudou problémy s dostupností pitné vody a sociálního zázemí (záchod, koupelna).
-  **Dostupné a čisté energie** ➔ Cíl poukazuje na to, že je nutné přejít na energii z obnovitelných zdrojů – slunce, větru, vody. Předpokládá, že této energie bude dostatek pro zařízení, která lidé potřebují.

-  **Udržitelná města a obce** ➔ Cíl předpokládá, že rozvoj měst nebude znamenat zánik zelených prostranství. Městské ovzduší nebude znečištěné zplodinami.
-  **Zodpovědná výroba a spotřeba** ➔ Cíl předpokládá, že lidé budou kupovat výrobky vyrobené při respektování práv zaměstnanců a životního prostředí, že spotřeba bude odpovědná, to znamená taková, aby neškodila životnímu prostředí.
-  **Klimatická opatření** ➔ Cíl předpokládá, že růst teploty na světě bude zastaven. Lidé budou využívat energii z obnovitelných zdrojů.
-  **Život na souši** ➔ Cíl poukazuje na to, že je potřeba chránit zeleň, že právě stromy s ohledem na své vlastnosti zachraňují planetu před globální katastrofou. Předpokladem je, že nebude docházet k masovému kácení lesů, chráněny budou jednotlivé stromy, zejména ve městech.
-  **Život ve vodě** ➔ Zde je předpokladem to, že oceány a v nich žijící živočichové nebudou ničím ohroženi.
-  **Mír a spravedlnost** ➔ Cíl předpokládá, že na světě bude mír, války skončí. Se všemi lidmi se bude zacházet spravedlivě a násilí bude zastavováno v jeho počáteční podobě.

**Představení vybraných cílů a jejich podrobnější přehled v knížce „Pečujeme o naši planetu...“ umožňuje nejen přiblížit toto důležité téma, ale také zvýšit povědomí mladých čtenářů a vytvářet tak dobré vzory a postoje.**

**Je důležité, kam vyhazujeme odpadky a zda šetříme každou kapku vody.**

**Svůj význam má to, co a kde nakupujeme.**

**Je podstatné, zda si vážíme jídla a jak cestujeme.**

## Scénář vyučovací hodiny

**Téma:** Pečujeme o naši planetu

**Třída:** 1–4

**Předmět:** Svět kolem nás (čtenářská hodina)

**Obecný cíl:** Seznámení žáků s vybranými cíli udržitelného rozvoje a rozšíření povědomí v oblasti ekologie

**Cíle → Žák:**

- Rozumí, co jsou cíle udržitelného rozvoje.
- Uvádí příklady každodenních činností, v nichž může aplikovat předpoklady obsahu knihy Pečujeme o naši planetu. Cíle udržitelného rozvoje.
- Zná zajímavé recepty na jídla s využitím sezónních produktů.
- Procvičuje čtení nahlas.
- Vyjadřuje svůj názor a porovnává ho s názorem ostatních.

**Metody:** aktivizační, brainstorming, diskuse, pracovní list

**Užitečné informace:**

1. Ve scénáři je navrhováno, aby byla během hodiny využita média. Pokud učitel nemá možnost pracovat s notebookem, resp. dataprojektorem, může uskutečnit hodinu. Pak je třeba vynechat činnosti označené ve scénáři **tučným písmem**.
2. Scénář je určen 1. až 4. třídám. Je nutné pamatovat na to, aby byl závisle na dané etapě vzdělávacího procesu, během níž se učitel rozhodne výuku uskutečnit, dané skupině žáků přizpůsoben jazyk.
3. Předpokládá se, že během jedné hodiny trvající 45 minut učitel představí 3 cíle. Hlavní část scénáře tak lze libovolně upravovat a přizpůsobit ji podmínkám práce se žáky.
4. Scénář lze využít v rámci distanční výuky.
5. Scénář je určen pro výuku žáků ve věku nad 7 let, kteří umí číst a psát.

Etapa lekce	Popis práce:	Doba trvání:
Úvod	Učitel pozdraví žáky. <b>Na plátně s použitím dataprojektoru zobrazí mapu světa.</b> Učitel se žáků ptá, jaké problémy lidí na celém světě je, dle jejich názoru, nutné vyřešit. Je možné se také zeptat: „Co špatného se děje ve světě?“ Učitel zapisuje na tabuli návrhy a dle potřeby nasměruje žáky na jiné správné odpovědi (války, hladomor, chudoba, živelní pohromy, znečištění ovzduší, kácení lesů).	5-10 minut
Realizace tématu – úvod	<p><b>Učitel zobrazuje na plátně fotografie ze stránky:</b>  <a href="https://slunakov.cz/en/open-air-gallery/#chram">https://slunakov.cz/en/open-air-gallery/#chram</a></p> <p><b>Upozorňuje na krásné a pestré barvy přírody. Žádá žáky, aby řekli, jaké cítí emoce, když se dívají na fotografie. Předpokládá odpovědi: klid, radost, zvědavost a další příjemné pocity.</b></p> <p>Varianta bez využití multimédií: učitel žádá žáky, aby zavřeli oči a představili si např. les/louku/pláž/hory. Popisuje žákům vybranou krajinu a snaží se působit na různé smysly tak, aby byl sdělovaný obraz příjemný a klidný*.</p> <p>Učitel děkuje za odpovědi a říká, že bohužel budoucí generace budou mít stále méně příležitostí radovat se z takových okamžiků, pokud nezastavíme věci/jevy vypsané před chvílí na tabuli.</p> <p>Učitel vysvětluje cíl lekce:  <i>Dnes se dozvíte, co můžete dělat každý den, aby byl život na naší planetě lepší.</i></p>	5-7 minut
Realizace tématu – první část	<p>Učitel rozdává žákům pracovní listy. Prosí, aby všichni na označeném místě nahoře napsali své jméno, příjmení a věk.</p> <p>V rámečku na pravé straně žáci nakreslí schematicky svůj obličej.</p> <p>Učitel se žáků ptá, kolik člověk musí mít let, aby mohl pomáhat zachraňovat Zemi. Po různých odpovědích (nebo uvedení té správné) učitel žákům sděluje, že každý z nich může mít vliv na osud naší planety.</p> <p>Učitel prosí, aby jeden z žáků přečetl nahlas nápis z pravé strany jeho obrázku (<i>Každý den mohu udělat něco dobrého pro naši planetu!</i>).</p> <p>Učitel vysvětluje, co je to cíl. Prosí žáky, aby uvedli nějaké své cíle, např. naučím se jezdit na koni, naučím se plavat znak.</p>	5 minut
Realizace tématu – hlavní část	<p>Učitel čte informaci z knihy <i>Pečujeme o naši planetu. Cíle udržitelného rozvoje: Cíle udržitelného rozvoje tvoří plán opatření na nejbližší roky. Přijalo je 193 států z celého světa, které spolupracují v Organizaci spojených národů. Cíle poukazují na to, co by měly dělat vlády a běžní obyvatelé pro to, aby se stav naší planety zlepšil**.</i></p> <p>Učitel sděluje, že během výuky se žáci seznamují s Cíli udržitelného rozvoje a dozvědí se, jak sami mohou naplňovat předpoklady každého z nich.</p> <p>Učitel pokračuje prvním cílem (pořadí je jiné, než v knize <i>Pečujeme o naši planetu</i>). Říká žákům, že právě oni budou v budoucnu dospělými, kteří rozhodnou o jednom z problémů naší planety. Uvádí informace z kapitoly <i>Rovnost mužů a žen</i> o diskriminaci žen v Asii a nespravedlnosti stereotypů v otázce pohlaví. Upozorňuje, jak důležitá je tolerance, pokud hovoříme o vkusu nebo dovednostech, např. chlapi mohou rádi vařit a dívky pomáhat opravovat auto. Učitel připomíná, že právě oni – žáci – budou tvořit budoucí pracovní místa a jen na nich závisí, zda budou ke všem přistupovat spravedlivě, bez rozdílu pohlaví.</p> <p>Učitel žádá, aby u čísla 1 na pracovním listu žáci napsali: <i>Rovnost mužů a žen</i>. Následně klade žákům otázku z knihy: <i>Co můžeme udělat, aby byla na světě rovnost mezi ženami a muži?</i> Následně předčítá návrhy obsažené v kapitole <i>Rovnost mužů a žen</i>. Pak žáci plní úkol na pracovním listu. Učitel diskutuje se žáky o jejich úvahách, které se objevily u tohoto úkolu.</p> <p>Učitel pokračuje popisováním dalšího cíle: <i>Kvalitní vzdělání</i>. Žádá, aby se žáci zamysleli nad otázkou: <i>Kým chceš být v budoucnosti? Jaké dovednosti a znalosti se ti budou nejmíc hodit?</i></p> <p>Zájemci hovoří o svých úvahách ohledně budoucí profese. Učitel žákům sděluje, že mají obrovské štěstí, protože nejen že mohou chodit do školy, ale také často využívají řadu mimoškolních kroužků a aktivit, díky nimž mohou rozvíjet své dovednosti a koníčky. Učitel seznamuje žáky s částmi kapitoly <i>Kvalitní vzdělání</i> a poukazuje na skutečnost, že hodně lidí na světě pořád neumí číst a psát, a tak se mohou stát obětmi podvodu. Učitel tento cíl shrnuje tím, že žákům připomíná, že jejich starost o vlastní vzdělání je klíčovým postojem při záchraně naší planety. Moudrý, vzdělaný člověk, který zná mnoho řečí, je schopen reálně měnit svět.</p>	4 x 45 minut

Etapa lekce	Popis práce:	Doba trvání:
	<p>Učitel pokračuje popisováním dalšího cíle: <i>Konec chudoby</i>. Navazuje na předchozí cíl a vysvětluje, že ne všude na světě je vzdělání zdarma. Jsou státy, kde se za vzdělání platí. Ptá se žáků: <i>Co si myslíte, chodí v takových zemích do školy hodně dětí?</i> Předpokládá odpověď: „ne“. Vysvětluje, že to, co je pro nás běžné, pro jiné může znamenat nadstandard, že jsou státy, kde lidem sotva stačí na jídlo. Vysvětluje, že dalším problémem, který musí současný svět zvládnout, je chudoba. Prosí, aby žáci u čísla 3 napsali: <i>Konec chudoby</i>. Následně společně se žáky pokračuje přečtením Úkolu: <i>Napiš nebo nakresli, jaké věci a oblečení jsi dostal za poslední dva měsíce</i>. Po prodiskutování vybraných odpovědí žáků, učitel prosí, aby se zamysleli, kolik tyto věci musely stát. Čeká různé odpovědi, ale určitě ne částky pod 40 korun. Učitel poskytuje informace z kapitoly <i>Konec chudoby</i>.</p> <p>Další cíl: <i>Odpovědná výroba a spotřeba</i>. Učitel prosí, aby vybraný žák přečetl čtvrtý cíl na pracovním listu (cíle je tam uveden). Učitel seznamuje s obsahem kapitoly <i>Odpovědná výroba a spotřeba</i>, následně prosí o přečtení nahlas informací v bodě 4 pracovního listu.</p> <p>Na konci projednávání tohoto cíle učitel upozorňuje, kde by se měl skladovat elektroodpad a co to vlastně je.</p> <p>Další cíl: <i>Konec hladu</i>. Učitel se ptá žáků, zda mají někdy hlad, a jak se tehdy cítí. Učitel doplňuje vědomosti žáků informacemi z této kapitoly knížky. V bodě 5 pracovního listu je již uveden název. Pro zpestření hodiny může učitel dvakrát nahlas přečíst část kapitoly <i>Konec hladu</i>, a předem žáky upozornit, že během poslouchání mají za úkol vypsát (nebo nakreslit) na pracovním listu dvě informace, které považují za nejzajímavější/nejdůležitější. Následně žáci prezentují, co si zapsali. Učitel tento cíl shrne tak, že zdůrazní, že žáci mají velký vliv na jeho dosažení. Avizuje, že zanedlouho poznají několik praktických receptů, díky nimž se např. dozvědí, jak neplýtvat jídlem.</p> <p>Učitel pokračuje dalšími otázkami – ptá se žáků, čím bychom kromě jídla měli šetřit. Čeká odpovědi: vodou, elektřinou. Jedná se o dva cíle, které žák může napsat postupně na pracovní list: <i>Pitná voda, kanalizace a Dostupné a čisté energie</i>.</p> <p>Učitel se ptá, proč je voda potřebná (díky ní žijeme, díky ní je život na Zemi, rostou rostliny), a následně – jak je možné vodou šetřit každý den a jak je možné šetřit elektřinou a co by bez elektřiny nebylo možné.</p> <p>Po projednání tématu souvisejícího se šetřením vody učitel představí nápady z částí knihy s názvy: <i>Zakládáme dešťovou zahradu a Zachycujeme dešťovou vodu</i>. Tato hesla jsou uvedena na pracovním listu a úkolem žáků je zakroužkovat nápis, který ukazuje činnost, kterou by chtěli udělat v první řadě. Učitel doplňuje vědomosti žáků informacemi z kapitoly <i>Dostupné a čisté energie a pokračuje</i> cvičením na pracovním listu. Úkolem žáků je podepsat dva obrázky (vyndavej nabíječky ze zásuvek; vař v konvici tolik vody, kolik potřebuješ); učitel žáky nasměruje tak, aby správně uhodli, co je třeba napsat.</p> <p>Učitel sděluje, že ve světě vznikají moderní čtvrti, v nichž je např. hodně zeleně a využívají se fotovoltaické panely. Vysvětluje žákům, co to znamená, že nějaké město je udržitelné, co je v něm důležité. Prosí o přečtení názvu cíle na pracovním listu s číslem 8. Čte žákům informace obsažené v kapitole <i>Udržitelná města a obce</i> a následně se ptá, zda žáci mají v místech, kde bydlí, zeleně, zda je jí hodně, nebo málo. Společně se žáky učitel plní Úkol týkající se třídění odpadů.</p> <p>Tento cíl souvisí s následujícím, tzn. <i>Klimatická opatření</i>. Učitel doplňuje vědomosti žáků informacemi z knížky, následně mají žáci napsat název cíle u čísla 9 na pracovním listu a vedle nápisu nakreslit nějaký symbol související s počasím (např. slunce, kapky deště, vítr).</p> <p>Dalším cílem je <i>Život na souši</i>. Učitel zvláště upozorňuje na význam stromů na naší planetě. Pobízí žáky, aby pečovali o trávu, stromy, ale i celé lesy. Žáci zapisují název cíle u čísla 10 na pracovním listu a následně jim učitel ukládá úkol, a to nakreslení oblíbené květiny nebo stromu. <b>Učitel může na dataprojektoru promítnout vybrané květiny nebo stromy, pokud žáci nejsou rozhodnutí nebo neznají moc druhů květin či stromů.</b></p> <p>Dalším cílem je <i>Život ve vodě</i>. Učitel se žáků ptá, zda vědí, co to znamená, že se Zemi říká „modrá planeta“. Závisle na odpovědích doplňuje informace z kapitoly <i>Život ve vodě</i>. Zvláštní pozornost věnuje tomu, že oceány jsou velmi znečištěné a tento proces začíná v našich domácnostech. Žáci si zapisují název cíle u bodu 11 pracovního listu. Níže je obrázek k vybarvení – mohou tento úkol udělat v hodině nebo doma.</p>	

Etapa lekce	Popis práce:	Doba trvání:
	<p>Posledním cílem je: <i>Mír a spravedlnost</i>. Tato oblast umožňuje učitelé pohovořit o náročných tématech, jako jsou šikana, nadávání, obtěžování nebo kybernásilí. Povídání o tomto cíli vychází z informací v kapitole <i>Mír a spravedlnost</i>. Učitel prosí o přečtení názvu cíle. Následně se ptá, zda se žáci s některým z těchto problémů setkali, např. násilím, kybernásilím, zda vědí, co to je.</p> <p>Na závěr mají žáci za úkol navrhnout odznak „Stop násilí“, učitel vysvětluje, jak je to možné udělat.</p>	
<p>Realizace tématu – shrnutí</p>	<p>Učitel žádá, aby se žáci podívali na své pracovní listy. Ptá se, které téma je nejvíce zaskočilo, které se jim zdálo nejzajímavější. Následně prosí, aby každý postupně řekl něco, co si z hodiny zapamatoval (žáci mohou použít pracovní listy). Díky tomu žáci sami hodinu shrnou.</p> <p>Na závěr učitel vydává připravené losy s názvy receptů, které pocházejí z knihy <i>Pečujeme o naši planetu</i>. Losy by neměly obsahovat recept na <i>Salát s tvarohem</i> – toto jednoduché jídlo může učitel udělat se žáky ve škole během hodiny (je vhodné žáky rozdělit do skupin a jednotlivým skupinám dát úkol, že mají přinést jednu ingredienci na hodinu vaření).</p> <p>Vybraný žák losuje jeden z receptů a učitel ho posílá po třídě. Pro zpestření zábavy a udržení kontinuity diskutovaných témat, je vhodné losovat další recepty následující dny, a díky tomu bude mít učitel možnost vracet se k cílům udržitelného rozvoje. To upevní vědomosti žáky.</p> <p>Je nutné podotknout, že tyto recepty jsou určeny pro jednotlivá roční období, ve smyslu principu kupování sezónní zeleniny a ovoce.</p>	<p>5-10 minut</p>
<p>Ukončení</p>	<p>Učitel děkuje žákům za pozornost. Vyjadřuje naději, že všichni přispějí ke změně světa k lepšímu.</p>	<p>2 minuty</p>

#### Doporučení pro učitele:

\* Příklad popisu, který učitel může žákům prezentovat:

*Představ si, že jsi na pláži. Písek pod nohama pálí, a proto si rozkládáš deku a leháš si na ni. Slyšíš šum vln. Cítíš, jak vítr jemně vane. Občas slyšíš v povzdálí racky. Vstáváš a jdeš směrem k moři. Vcházíš do vody po kotníky – voda je studená, ale příjemná. Najednou do tebe naráží větší vlna. Jdeš zpět na deku, ale není ti zima – na slunci se rychle zahřeješ.*

\*\* Uvedená slova je třeba říct co nejjednodušším jazykem:

*193 zemí na světě se rozhodlo společně zabojovat o dobro naší planety, stanovily proto různé cíle, které je třeba naplnit, které mají být dosaženy v nejbližších letech. Cíle ukazují, co pro jejich dosažení mohou udělat nejen vlády jednotlivých států, ale i běžní občané.*

Jméno: .....

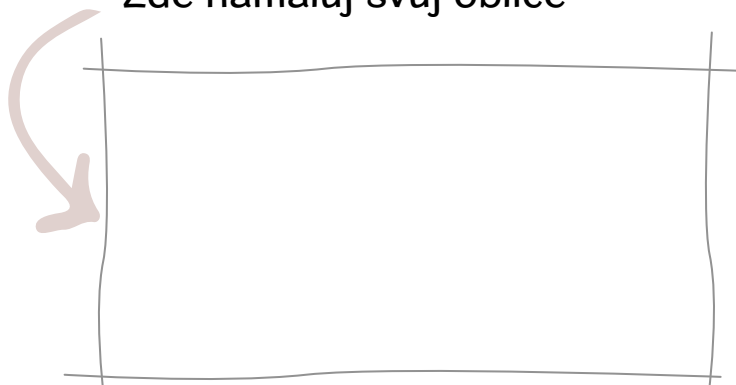
Příjmení: .....

Věk: ..... let

**Každý den mohu  
udělat něco  
dobrého pro naši  
planetu!**



Zde namaluj svůj obličej



## Cíle Udržitelného Rozvoje

1.

**Úkol:** Napiš názvy profesí, v nichž pracuje více žen než mužů.

.....

2. **Kvalitní vzdělání**

**Úkol:** Kým chceš být v budoucnosti?

.....

3.

**Úkol:** Napiš nebo nakresli, jaké věci a oblečení jsi dostal za poslední dva měsíce.

4. **Odpovědná výroba a spotřeba**

„Vybíráme místní produkty. Zboží vyrobené v České republice má čárový kód s počátečním číslem 859 – toto hledáme v obchodech. Není třeba kupovat např. jablka nebo hrušky, které k nám přijely zdaleka, když toto ovoce máme u nás.“

## 5. Konec hladu

**Úkol:** Poslechni si pozorně text předčítaný učitelem a napiš (nebo nakresli) 2 informace, které považuješ za nejdůležitější.

6.

**Úkol:** Zakroužkuj úkol, který bys chtěl/a udělat jako první

Založím dešťovou zahradu!

Budu zachytávat dešťovou vodu!

7.

**Úkol:** Podepiš obrázky dle pokynů učitele.



## 8. Udržitelná města a obce

**Úkol:** Níže je 5 různých nádob, do nichž vyhazujeme tříděný odpad. Zakroužkuj tu, do níž vyhazujeme zbytky jídla. Nad nádobou, do níž vyhodíš spotřebovanou kartonovou krabici, namaluj +.



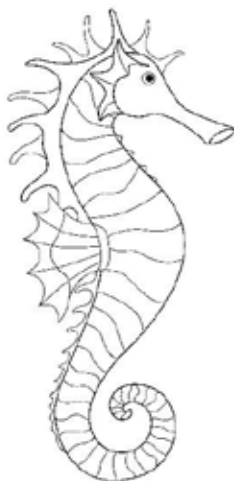
9.

10.

**Úkol:** Nakresli svou oblíbenou květinu nebo strom. Pamatuj na to, aby rostliny u tebe doma měly vždy příslušné množství závlahy – můžeš je zalít dešťovou vodou!

11.

**Úkol:** Vybarvi koníčka mořského svými oblíbenými barvami.



12. **Mír a spravedlnost**

**Úkol:** Navrhni odznak (samolepku) s názvem: **Stop násilí!**